

नमो तरल जगदतो अरहतो सम्मा सम्बुद्धाय

आनन्द भूमि

THE ANANDA-BHOOMI

The only Buddhist Monthly Magazine of Nepal

बुद्धधर्म सम्बन्धी एक मात्र मासिक पत्रिका

होलि पुन्ही

एक प्रतिकाे रु. २।-
वार्षिक शुल्क २०।-
आजीवन शुल्क २००।-

श्री ५ महाराजाधिराज वीरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव
सरकारबाट बर्मा सरकारलाई प्रदान गरी
बक्सेको नेपाली शैलीको चैत्य ।

बुद्ध सम्बत् २५१८
नेपाल सम्बत् १९०५
वर्ष ९२

होलिपूर्णिमा
चिन्ता
वर्ष ११

विक्रम सम्बत् २०४१
1985 A.D.,
VOI, 12

फागुन
March
NO, 11

स्व. श्री ५ त्रिभुवन जयन्ती

तथा

राष्ट्रिय प्रजातन्त्र दिवस

फागुन ७ गतेको अवसरमा
हाम्रा समस्त ग्राहक महानुभावहरूको
उत्तरोत्तर प्रगतिको निमित्त
हादिक शुभकामना छ ।

नेपाल बैंक लिमिटेड

प्रधान कार्यालय

ग्राम: नेपालक्ष्मी, धर्मपथ, काठमाडौं

विषय सूची

बुद्ध-वचन	१	जि गृहस्थ जगु जूसा !	१३
बुद्ध मार्गमा गएका निगण्ठ-शिष्यहरू	२	आनन्दभूमिका भाजीवन ग्राहक	१५
भावना	४	विशुद्ध मन	१६
बौद्ध धर्म र शान्ति	९	शान्तिपया महंगु उपाय बुद्धया शरण	१७
धार्मिक जीवन	८	सम्पादकयात पो	१८
सुख दुःखको कारण ज्ञान अज्ञान	९	Deliverance from Suffering	२०
दुःखभूमि नेपाल	१०	सम्पादकीय	२२
कंजूस साह	११	बौद्ध-गतिविधि	२३

आनन्दभूमि

प्रधान-सम्पादक
मिक्षु कुमार काश्यप

सम्पादक
सुवर्ण शाक्य

व्यवस्थापक तथा प्रकाशक
मिक्षु मैत्री
सदस्य सचिव
आनन्दकुटी बिहारगुठी

पत्र व्यवहार
आनन्दभूमि
स्वयम्भू, काठमाडौं
पोष्ट बक्स नं. ३००७
फोन नं. २-१४४२०

महावग- विनयपिटकवाचः-

“चरथ भिक्खवे चारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय
हिताय सुखाय वेवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खवे
धम्मं आविकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सब्यञ्जनं केवलं परिपुण्णं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

मिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि, बहुजन सुखको लागि,
विश्वमाथि दयाको लागि, देव र मनुष्यहरूको हित, सुख
र कामको लागि संचार गर । मिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य
र अन्त्य समयसम्म कल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित
उपदेश दिएर सम्पूर्ण परिशुद्धि ब्रह्मचर्य (धर्म) को
प्रकाश गर ।

धमलोक, देवलोक सहितको यो पृथ्वीलाई कसले जित्न सक्छ ? चतुर मालीले फूल
छाने केँ राखीसँग देशित धर्मपथ कसले रोज्न सक्छ ?

बुद्धमार्गमा गएका निगण्ठ-शिष्यहरू

जस्तै राजा अजातशत्रुले बुद्धका भगाडि छःवटै अन्य तै-
थीय गणाचार्यहरूकाप्रति असन्तोष प्रकट गर्दै उनीहरूका
कुराहरू निस्सार छन् भनी व्यक्त गरे त्यस्तै अङ्गुत्तरनि-
कायको वप्पसुत्रानुसार निगण्ठक शिष्य भगवान्का काका
वप्प शाक्यले पनि व्यक्त गरेका छन् ।

आचार्य भिक्षु अमृतानन्द

[१] एक समय भगवान् बुद्ध कपिलवस्तु स्थित न्यग्रोध-
राममा बस्नुभएको थियो । त्यसवेला वप्प शाक्य मौद्ग-
ल्यायन महास्थविरवहाँ गई धर्मको छलफल गर्दैथिए ।
त्यसैवेखत भगवान् पनि त्यहाँ आइपुग्नुभयो र भगवान्ले
आयुष्मान्, महामौद्गल्यायनसँग "के कुरा गरिरहेको ?"
भनी सोध्नुहुँदा वहाँले वप्प शाक्यसँग छलफल भइरहेको
कुरा सुनाउनुभएपछि भगवान्ले वप्प शाक्यलाई "वप्प !
यदि तिमिले अनुमत गर्नु पर्नेलाई अनुमत र निन्दा गर्नु
पर्नेलाई निन्दा गर्नेछौ भने तथा मैले भनेको कुरालाई
बुझ्न नसकेमा मसँग दोह-याई सोध्छौ भने हामीहरूका
बीच पनि केही छल-फल हुन सक्छ" भनी भन्नुभएपछि
वप्प शाक्यले "त्यस्तै हुनेछ" भनी आफ्नो बचन दिए ।
त्यसपछि भगवान्ले उनलाई प्रश्नोत्तरको रूपमा धर्मोपदेश
गर्नु भयो । वप्पले पनि खूब ध्यानदिई सुने । अनि उप-
देशको अन्तमा उनले स्रोतापत्ति फल साक्षात्कार पनि
गरे ।

अनि अटल श्रद्धामा प्रतिष्ठित भएका वप्प शाक्य-
ले आफू अघि भूलमा परी गजब बाटोमा परिरहेको कुरा-
प्रतिक्रिया जनाउँदै भगवान्लाई बस्तो सुनाए-

(२)

"भन्ते ! जस्तै कुनै पुरुषले घोडाहरू वैची पैसा
कमाउने मनसाय गरी शक्यहाँ स्याना स्यामा घोडाहरू
किनो पाल्छ किन्तु प्रत्येक घोडाको निमित्त जे जति
खचंगरी रात्ररी पालन पोषण गर्नुपर्ने हो त्यति खचं
नगर्नाको कारणले घोडाहरू रोगी भई भकाभक मर्न
पाल्छन् र उसले चिताएका जन्म 'आकाशको फल आँखा-
तरी मर' भने जस्तै भई कमाउनुको मट्टा उसको आफ्नो
घरको सम्पत्ति समेत क्षति हुन्छ त्यस्तै मलाई पनि भयो ।
भन्ते ! यतिउजेलसम्म नि-कृष्ट निगण्ठहरूका सत्संगत
गरी अनेक सेवा-शुश्रूषा गरेर पनि मैले कुनै फल पाउन
सकिन । भन्ते ! अब आजदेखि नि-कृष्ट निगण्ठहरूप्रति
जुन मेरो प्रसन्नता हो त्यसलाई आँधीमा उडाई पठाइदिने
झैं उडाइदिनेछु अथवा द्रुतगतिले बहने नदीमा बगाइदिने
झैं बगाइदिनेछु र आजदेखि जीवनभर भगवान्कै शरणमा
पर्दछु ।"

(२) मञ्जिम तिकायको 'अभय राजकुमारमुत्त'
अनुसार एक समय भगवान् बुद्ध रावकुम्हियत वेमुवनमा
बस्नुभएको थियो । त्यसवेला निगण्ठ-नाटपुत्र पनि राज-
गृहमै बसेका थिए । अनि उनले आफ्ना शिष्य अभय
राजकुमारलाई एक दिन दोधारे प्रश्न सिकाई बुद्धकहाँ
वाचरोपण गर्न पठाए । ती प्रश्नहरू सिकाई पठाउँदा
निगण्ठ-नाटपुत्रले सोचेका थिए कि बुद्धले मेरा प्रश्नहरूका
उत्तर सकारात्मक वा नकारात्मक जे दिए पनि नौटन
बुद्ध मुक्त हुन सक्नेछैनन्, इत्यादि । किन्तु परिणाममा
उनले सोचेको जस्तो नभई ज्ञान उल्टै बुद्धको ज्ञानबाट
प्रभावित भई अभय राजकुमार नै बुद्धमाथी बन्दै गए ।

जो कुराहरू अज्ञ प्रष्ट पादें पपञ्चसूदन उल्लेख
 कर्त्तु कि- निगण्ठ-नाटपुत्र आपना शिष्यहरू बुद्धका
 अनुयायी हुँदै गएका हुनाले उनी निकै चिन्तित भए ।
 धेरै समयदेखि उनले "के गरेर श्रमण गौतमलाई हराऊँ"
 भन्ने तर्कना गर्दै थिए र अभय राजकुमारका घरबाट
 ल्याइने रसास्वादयुक्त भोजन गर्दै राजगृहमा बसिरहेको
 बेलामा चार महीनाको तर्कनापछि एक दिन उनको मनमा
 अभय राजकुमारलाई सिकाइपठाएका प्रश्नहरू सम्झेका
 थिए । यस दोधारे प्रश्नहरूद्वारा श्रमण गौतम अवश्य पनि
 नाजवाफ हुनेछन् भन्ने कुरामा उनलाई पूर्ण विश्वास
 थियो । अनि उनले तर्क गर्नमा दक्षस्वभावका अभय राज-
 कुमारलाई ती प्रश्नहरू सिकाई बुद्धकहाँ पठाएका हुन् ।
 अभय राजकुमार पनि तर्कप्रेमी भएका हुँदा र आफना
 गुरुले प्रलोभन देखाए अनुसार आफनो यश पनि बढ्नेछ
 भन्ने आशा लिई उनी बुद्धकहाँ गएका थिए । विहारमा
 पुगी जब उनले त्यहाँ धेरै भिक्षुहरू देखे तब उनको
 भित्री हृदयमा केही भय अथवा केही त्रास जस्तो उत्पन्न
 हुन थाल्यो । अनि उनले "आज समय छैन" भन्ने बहाना
 गरी दोस्रो दिन आफ्नै घरमा बुद्धलाई निम्तो गरी प्रश्न
 सोध्ने निधो गरे । त्यसपछि उनले बुद्धसहित चारजना-
 लाई मात्र निम्तो गरे । त्यसैले मूलसूत्रमा "आज भग-
 वानलाई वाद आरोप गर्ने यसम छैन । भोलि मेरै घरमा
 भगवानलाई वाद आरोप गर्नेछु" भनी उल्लेख भएको
 हो । अभय राजकुमार सूत्र पढ्दा पाठकहरूको मनमा
 लाग्न सक्छ कि विम्बिसार राजाका छोरा जस्ताले पनि
 किन चारजनालाई मात्र निम्तो गरेका होलान् ?

अभय राजकुमार निगण्ठका शिष्य त छँदै थिए
 यसमाथि आफना गुरुले सिकाएका कुरा बमोजिम आज्ञा
 पालन पनि गर्नु नै थियो । "धेरै भिक्षुहरूका अगाडि

वाद-विवाद गर्दा शायद झगडा पनि हुन बेर छैन बभय
 आफू वादवाट हार्नुपर्दा आफनो इज्जत पनि गुमाउनुपर्ने
 जस्तो हुनसक्छ" भन्ने इत्यादि कुरालाई ध्यानमा राखी
 उनले आफ्नै घरमा वादारोपण गर्ने विचारले बुद्धलाई
 निम्त्याएका हुन् ।

प्रथमतः उनले भगवान् एक्लैलाई मात्र निम्त्या-
 उने विचार गरेका थिए । तर उनले "एकै भगवान्लाई
 मात्र निम्त्याउँदा लोकजनहरू अथवा छर-छिमेकीहरूले
 त्यत्रा राजकुमार भएर पनि दुइचारजना भिक्षुहरूलाई
 पनि निम्त्याउन नसक्ने कस्ता कङ्गूसी होलान्" भन्ने
 लोकापवाद हुनसक्छ भन्ने विचार बरी त्यसबाट बचनको
 लागि उनले चारजनालाई निम्त्याएका हुन् ।

उक्त मूलसूत्र पढ्दा पाठकहरूको मनमा यस्तो
 पनि लाग्न सक्छ कि "धर्मको छलफल गर्ने बेलामा राज-
 कुमारले किन काखमा बालक लिएर बसेका होलान् ?"

यस सम्बन्धमा पपञ्चसूदनी उल्लेख गर्छ- केही
 वादीहरू वाद-विवाद गर्ने बेलामा कसैसँग हातमा पुस्तक,
 फल अथवा फूल लिने गर्दछन् । अनि आफू वादवाट हार्ने
 जस्तो लागेपछि उनीहरू पुस्तक पल्टाएर हेर्ने बहाना
 गर्छन्, फल खान थाल्छन् अथवा फूल सुँच्ने बहाना
 गर्दछन् र कुरा नसुने झै गरी मुख्य विषयवाट हट्न
 खोज्छन् । यही परम्परालाई सज्जी अभय राजकुमारले
 पनि त्यसवखत बालक काखमा लिएका थिए । यसरी
 लिनको उनको खास ध्येय के हो भन्ने- केही भएर आफू
 हारेको खण्डमा बालकलाई चिम्टी, ऊ रुनाको कारणले
 वाद-विवाद गर्न नपाएको बहाना पारी कुरा टुंग्याउने
 विचार हो जसबाट आफनो प्रतिष्ठामा पनि कुनै धक्का
 नपरोस् ।

किन्तु वादीवर भगवान् बुद्ध राजा अभयभन्दा कम
 चतुर हुनुहुन्नथ्यो । यसैले वहाँले उनकै काखको बालकलाई
 उदाहरण दिनुभई अभयलाई सन्तुष्ट पार्नुभयो ।

भावना

भावना भन्नेको के हो? भावनाले बौद्धधर्ममा एक ठूलो स्थान लिएको छ। भावना जहिले पनि गर्न सकिन्छ। जस्तै भावना धनी, गरीब, ठूलो सानो उपासक उपासिका भिक्षु भिक्षुनी (अनगारिका) आदि जसले पनि गर्न सकिन्छ। भावना जुनसुकै समयमा पनि गर्न सकिन्छ। फुसंत भएको बेलामा त्यसै समय खेर फालेर बस्नुको सट्टा एक ठाउँमा गएर भावना गरेर बस्नु राम्रो हुन्छ।

भावनाले गर्दा सिद्धार्थ गौतमलाई कसैले पनि पाउन नसक्ने बुद्धत्व प्राप्त गर्न ठूलो मदत हुन पुगेको छ। जसले भावना गर्छ त्यसले श्रोतापत्ति, सकृदागामी अनागामी र अर्हत् जस्ता बुद्धधर्मको मूल स्थान प्राप्त गर्न सकिन्छ। चित्त एक ठाउँमा राख्न सकेन भने घेरै नराम्रो फल पाउँछ। उदाहरणको लागि एउटा कुरा लिऊं। एकजना मानिस बाटोमा गइरहेछ। उसको मन अथवा विचार चाँडै घर जाने मात्र छ। उसले बाटोमा मोटर आएको पनि देखेन। त्यसरी नदेखनले ऊ एक ठाउँमा दुर्घटनामा पर्‍यो। ऊ दुर्घटनामा परेको कारण उसको चित्त अथवा विचार एक ठाउँमा नभएको ले हो। ऊ बाटोमा जाने बेलामा स अहिले बाटोमा जाँदैछु भनेर विचार भएको भए ऊ दुर्घटनामा पर्ने थिएन। अर्को पनि एउटा उदाहरण लिऊं। कक्षामा गुरु वा गुरुआमा पढाउनुहुन्छ विद्यार्थीहरूको मन अथवा विचार चाँडै खेल्न जानेमा मात्र छ। गुरु वा गुरुआमा कराएर घाँटी सुकाएर जान्छ। जाँच नजीक आयो। केही दिनपछि जाँचको प्रतिफल पनि आयो। विद्यार्थीहरू सबै फेल भए। विद्यार्थीहरूले गुरु वा गुरु

आमाहरूको गाली खाए। परमा आमाबाहरूको पिटाइ खाए। विद्यार्थीहरूले गाली र पिटाइ खाएको कारण गुरु वा गुरुआमाहरूले कक्षामा पढाउँदा ध्यान दिएर नसुनेको ले हो। ध्यानदिएर अथवा मन दिएर सुनेको भए उनीहरू जाँचमा फेल पनि हुने थिएन साथसाथै गाली पिटाई पनि खानु पर्ने थिएन। त्यसैले सबभन्दा पहिले मन (चित्त) एक ठाउँमा राख्नुपर्दछ।

दोपकर भ्रामणेर, श्रीलंका

भावना गर्न जान्ने मानिसको राम्रो स्वभाव राम्रो व्यवहार निरोगी जीवन शक्तिशाली जीवन र विजुली जस्तो चम्कन सक्ने शक्ति त्यस व्यक्तिसाथै बढ्दछ। कपडा भाँडाकुँडा शरीर सफा गर्न पानीको आवश्यकता छ भने कपडा भाँडाकुँडाभन्दा पनि चाँडै फोहर हुने मन (चित्त) सफा गर्न भावनाको आवश्यकता छ। चित्त एक ठाउँमा छैन भने पढ्न, लेख्न, सुल्न र घुम्न, जान आदि कुनै कुरा पनि गर्न मन लाग्दैन। त्यसकारण सबभन्दा पहिले यो जीवनमा चित्त सफा राख्नुपर्दछ।

भावनाले स्मरणशक्ति, धारण गर्ने शक्ति बढाउताले पढ्नेहरूलाई, जाँच दिनेहरूलाई, जाँच दिनको लागि तयार गइरहेकाहरूलाई यसले (भावनाले) बरे उपकार गर्छ। भावना गर्दा सशिक्षित शक्ति बढी हुन्छ। भावनाले मानसिक रोगलाई पनि निको पारिदिन्छ। भावना गर्दा भावनालाई विगान हरेक निश्चय नार आउँछन्। मारले हरेक भन्छन्, मन देखाउन हरेक

किसिमको रूप, शब्द देखाउँछन् । ती सबै असत्य, झूठो हुन् भनेर आफ्नो काम राम्रोसँग पढ्नुपर्दछ । मारदेखि डराएर मारदेखि भुलेर रह्यो भने आफ्नो काम सबै विग्रिन्छ ।

भावना धेरै किसिमका छन् । अहिले हामी चार वटा भावनाबारे विचार गरौं ।

(१) बुद्धनुस्सति भावना (२) मैत्री भावना (३) आनापान सति भावना र विदशंन भावना आदि ।

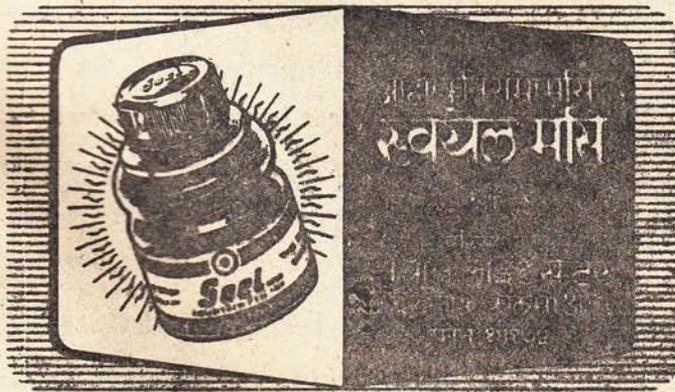
१. बुद्धानुस्सति भावना :- यो भावना कसरी गर्ने ? भावनाको आसनमा बसिसकेपछि, शरीर सीधा पारेर, आँखा चिम्लेर बुद्ध गुण मनमनै भनेर जस्तै 'इतिपि सो भगवा' पाठ फेरि फेरि भनेर वा धेरैपल्ट भनेर ।

२. मैत्री भावना :- यो भावना कसरी गर्ने ? माथि भनिए झैं टाउकी ठाडो पारेर आँखा चिम्लेर मनमनै म निरोगी होऊँ, म सुखी होऊँ, म जस्तै अरु सबै प्राणीहरू पनि निरोगी होऊन्, सुखी होऊँ, भनेर फेरि

फेरि भनेर वा धेरैपल्ट भनेर ।

३. आनापान सति भावना :- यो भावना कसरी गर्ने ? माथि भनिए झैं नाकबाट स्वास तान्ने र फेर्ने, लामो स्वास तान्ने र फेर्ने, साधारण स्वास तान्ने र फेर्ने छोटो स्वा तान्ने र फेर्ने, एक नाखको प्वालबाट तान्ने एक नाखको प्वालबाट फेर्ने आदि तरिकाबाट यो भावना गर्न सकिन्छ ।

४. विदशंन भावना :- यो भावना गर्ने पहिला आफूलाई फुसंत भएको समय छुट्याउनुपर्दछ । यो भावना आधा घण्टाभन्दा कम गरेर नघस्नुपर्छ । सकिन्छ भने १, २ घण्टा जति गर्नु राम्रो हुन्छ । यो भावना शब्द नआउने ठाउँमा गर्नुपर्दछ । भावना गर्ने ठाउँ राम्रो सफा सुघर भएको हुनुपर्दछ । साथसाथै भावना गर्ने व्यक्तिहरूको लुगा पनि साँदा सुघर भएको हुनुपर्दछ । कुनैपनि भावना गर्न यस बारे धाहापाएका व्यक्तिसँग सल्लाह गरेर अथवा सोधेर गर्नु राम्रो हुन्छ ।

असफलताको भावनाबाट सफलता उत्पन्न हुनु त्यति नै असम्भव छ भन्ने कि बबूलको रूखबाट गुलाफको फूल निस्कनु ।

-बायरन

बौद्धधर्म र शान्ति

संसारका प्रायः सबै मानिस शान्ति चाहन्छन् । अशान्ति भन्ने शब्द नै कसैलाई प्रिय लागेको कतै सुनिँदैन । तर पनि विश्वमा आज कतै पनि व्यापक रूपमा शान्ति छ भन्न सकिँदैन । प्रायः चारैतिर भय, आतंक र असुरक्षाको भाव मात्र महसूस भइरहेको देखिन्छ । यस्तो परिस्थितिमा कुनै पनि विवेकशील मानिसलाई भगवान् बुद्ध र ज्ञानका पावन उपदेशको स्मरण हुनु अस्वाभाविक होइन किनभने शान्तिको खोजमा लाग्ने मानिसका निम्ति बौद्ध धर्म एउटा अद्वितीय साधन हो भन्नाले केही अत्युक्ति न होला । बौद्धधर्मका प्रवर्तक भगवान् बुद्धलाई शान्ति नायक पनि भनिन्छ । मानिस सबैको कल्याणका लागि उनले जे जति शिक्षा दिए ती सबै शान्तिका अमूल्य साधन हुन् भन्ने तथ्य उनको स्यो नामले नै सुस्पष्ट छ ।

हेतुवादी धर्म हुनाले बौद्ध सिद्धान्तले कुनै पनि समस्या सदाका लागि समाधान गर्न त्यसको हेतु नै निमूल गन सिकाउँदछ । संसारमा व्याप्त अशान्तिका मूल कारणहरूको विचार हामी पाउँछौं कि सामान्यतः मानिसका मनमा गाडिएका ईर्ष्या, द्वेष, संग्रहवृत्ति, प्रति हिंसा, पक्षपात, स्वार्थीपन, अहंभाव, एक अर्कालाई होच्याउने र हेल चक्रचाई गर्ने इत्यादि यस्ता प्रवृत्ति नै प्रमुख हुन् । यिनै कारणहरूले गर्दा मानिस-मानिस बीच अज्ञ वर्ग-वर्ग, जाति-जाति र राष्ट्र-राष्ट्र बीच समेत भेदभाव, अन्याय, शोषणले व्याप्त भइरहेको देखिन्छ । आज विश्वमा छाएको संघर्ष र द्वन्द्व, कलहको तहमा यस्तै भाव

पाइन्छ भन्नाले नसुहाउँदो नहोला । 'मुखमा राम राम काखीमा छुरी' भने झैं मानिसको भनाइ र व्यवहारमा एकरूपताको अभाव पाइन्छ । एकातिर शान्तिका नारा लाग्नेहरूले नै अर्कातिर सुरक्षाको नाउँमा विनाशकारी अस्त्र-शस्त्रहरू निर्माण गरिरहेको कुरो सुकेको छैन । यस्तो स्थितिमा शान्ति ज्ञान ज्ञान टाढा हुँदै जानु कुनै अस्वाभाविक कुरो होइन । यस्तो सक्दपूर्ण व्यवस्थाले ग्रस्त विश्वमा यदि सार्थो र सही रूपमा समभाव र मानवीय प्रेम फैलाउन सक्ने केही छ भने त्यो भगवान् बुद्धको मंत्री करुणामय महान् संदेश नै हो । आफू अनि पराई सबैको कल्याणका लागि समता अनि सदाचारको मार्गमा हिँड्ने विकासतिर लम्बिने अधिकार सबैको छ भन्ने शिक्षा हामी बौद्धधर्ममा पाउँछौं । सबैलाई आफू समान ठानी कुनै किसिमको क्लेश [नदिनु मंत्रीभाव र दुःखी र असहायप्रति चाहिँदो उपकार गर्नु करुणाको मूल उद्देश्य हो । जबसम्म आफू बाँच्न दिने नीति अपनाउन सकिँदैन तबसम्म शान्ति लाभ हुनु कठिनै पछ । परस्पर शत्रुता र द्वेषभाव राखेर व्यवहार गरिरहे अशान्ति मात्र कायम हुने हुनाले भगवान् बुद्ध भन्नुहुन्छ -

'न हि वेरेन वेरानि सम्मन्तीध कुदाचन
अवेरेन च सम्मन्ति एस धम्मो सन्ततो ।

अर्थात् वैरले वैरभाव कहिल्यै शान्त हुँदैन, मंत्रीले मात्र अशान्ति दूर हुन्छ । यस्ता मानवतावादी विश्ववन्द्युत्वको महान् भावना प्रसार गरी भाषा,

रीति स्थिति, भौगोलिक स्थिति, विभिन्न संस्कृतिले ल्याएका भेदभाव र विषमतालाई हटाई मानिसमा परस्पर एकता अनि प्रेममय दृष्टि ल्याई शान्तिमय वातावरण ल्याउन बौद्धधर्मले सम्यक्पथ देखाउन सक्तछ । सायद यसकारण पं. जवाहरलाल नेहरूले एकपल्ट भनेका थिए, 'उनको [बुद्धको] शान्ति सन्देश आजका पीडित मानवतालाई जतिको आवश्यकता छ, त्यति विगत इतिहासमा कहिल्यै थिएन ।

भिक्षु शास्त्ररक्षित

अन्धविश्वास, रूढीवाद, अज्ञानता, सहनशीलता को अभाव, जीवनप्रति यथार्थ दृष्टि नहुनु पनि शान्ति प्राप्त हुन नसकिने स्थितिहरू हुन् । त्यसकारण बौद्ध धर्मले सम्यक्दृष्टिको ज्ञान दिलाई जीवनको वास्तविकता बोध गराउँदछ । व्यक्तिगत रूपमा मानिसलाई चोरी, व्यभिचार, हिंसा र छलकपट इत्यादि अवगुणबाट पछि पाइने दुष्फलप्रति सचेत गराएर यस्ता दुष्प्रवृत्तिबाट आफूलाई मात्र होइन समाजका सबै वर्गमा आतंक, अविश्वास, आशंका भय उत्पन्न गराउने परिस्थितिबाट मुक्त गराउने कुरामा बुद्धका उपदेशले विशेष जोड दिन्छ । आर्य अष्टांगिक मार्गको रात्ररी अवलोकन गरेर मानव जीवनको दैनिक कर्तव्यको व्याख्या नै गरिएको पाइन्छ । ती कुराहरूलाई दैनिक जीवनमा अपनाएर आफ्नो मात्र होइन सारा मानवताको कल्याण गरी सबैलाई विश्व बन्धुत्वको पवित्र सूत्रमा बाँध्ने प्रेरणा दिने हुनाले बौद्धधर्मलाई शान्तिको सन्देश नै मानिन्छ ।

संसारका धेरैजसो मानिस अनेक भोगका बस्तुहरू संग्रह गरी आफ्नो जीवनलाई जतिसक्दो धेरै सुखी हुने कोषीश गरिरहन्छन् । विज्ञानको विकासले यस कुरामा अझ धेरै योगदान दिइरहेछ । विभिन्न वैज्ञानिक आविष्कारका साधन सुख सुविधाको उपयोग आज मानिस-

लाई प्राप्त छ । तर पनि मानिसलाई दुःख, अशान्ति र क्लेशले छोडेको देखिँदैन न त कुनै ~~...~~ र तृप्ति भन्ने नै छ । सुखभोगको तृष्णाको ~~...~~ कहाँ हुने हो ? यस्ता भौतिक सुखभोग प्राप्तिका लागि नरसंहार, कमजोरहरूको अपहरण, अरूलाई पराजित गर्ने भावना, सबैलाई थिचोमिचो गरी सबैतिरका सुख साधन आफ्नै लागि मात्र प्रयोग गर्ने इच्छा नै आजका धेरै जसो सुसभ्य र सम्पन्न भनाउँदा व्यक्तिहरूको ध्येय देखिन्छ । यस्तो परिस्थितिमा शान्तिको आशा गर्नु मरुभूमिमा पानी खोज्नु मात्र हो । यस्तै क्लेशकारक स्थितिबाट छुटकारा पाउन आज फेरि तथागत बुद्धले देखाउनुभएको सम्यक् ज्ञानको जनजन्म बीच प्रसार हुनु निश्चयतः आवश्यक छ । जीवनको महत्त्व बुझाउँदै वहालि भन्नुभएथ्यो, 'जन्मले होइन कर्मले मानिस महान् बन्दछ । अरूलाई दुःख दिएर आफू सुखी हुन चाहनेले शत्रुताबाट मुक्त हुन सक्तैन (धम्मपद), कर्म सुधार विना शान्तिको आशा गर्नु व्यर्थ छ भन्ने कुरो बौद्धधर्मले स्पष्ट गर्दछ ।

बौद्धधर्मलाई मध्यम मार्ग पनि भनिन्छ अर्थात् भोग विलासमा अति चुलुम्ब डुबिनु पनि होइन, अति कष्टकर साधनाद्वारा तन मनलाई गलाउनु पनि होइन, आजको हाम्रो परिस्थितिमा यी कुरो पछि अत्यन्त स्मरणीय छ कारण भौतिकता र आध्यात्मिकताको समन्वय गरी सुचारु अनि व्यवस्थित ढंगले ~~...~~को मार्गमा अघि बढ्दैजानुमा नै जीवनको सार्थकता छ । यसर्थ महामानव बुद्धले बनाएको सम्यक् मार्ग प्रति पुनः विचार गरी सच्चाइ, सहिष्णुता, पारस्परिक प्रेमभाव, सहानुभूतिमय मैत्री-करुणा सहित बौद्धधर्मका सिद्धान्त मन, बचन र कर्मले इमान्दारी साथ अपनाउनु अपनाउनु जीवनमा अपनाई रचनात्मक कदम उठाएर आशाका लहर फैलिएर शान्ति स्थापना हुन सक्तछ भनी निस्संकोच भन्न सकिन्छ ।

धार्मिक जीवन

हामी उत्तम मानिस भई यस संसारमा बाँचिरहेका छौं । तर पनि यस संसारमा अनेक किसिमका प्राणीहरू बाँचिरहेका छन् । त्यस प्राणीहरूमध्ये पनि 'मनुष्य' जातका प्राणीहरूमा प्रज्ञा भएको हुनाले कल्पना गर्न सक्ने शक्ति भएको हुनाले र विचार गर्न सक्ने बुद्धि भएको हुनाले उत्तम तथा श्रेष्ठ जातिका रूपमा चिन्दछौं अथवा जान्दछौं । त्यसैले मानिसहरूले आफ्नो जीवन इमान्दारका साथ बिताउन सकिन्छ । त्यतिमात्र हैन उनीहरू आफ्नो जीवन ठीक तरीकाले, सदाचार भई, सहनशीलताका साथ उत्तम तरीकाले धार्मिक जीवन बिताई उत्तम भएको, निर्मल भएको, शुद्ध भएको र शान्त भएको 'निर्वाण पद' पनि साक्षात् गर्न सकिन्छ, र बल, शक्ति तथा बुद्धि पनि छ । त्यसैले यस मनुष्य जीवन प्राप्त गर्न वा पाउन घेरै मुश्किल तथा गाह्रो छ । हाम्रा भगवान् बुद्धले पनि धम्मपदमा "दुल्लभं च मनुस्सत्तं . ." भनेर देखा गर्नुभएको छ, त्यसो भन्नुको अर्थ हो, "मनुष्य जीवन प्राप्त गर्न अथवा पाउन घेरै गाह्रो अथवा दुष्कर छ । त्यसो भए हामीहरू आज प्राप्त गर्नको लागि घेरै दुष्कर भएको मनुष्य जीवन पाइरहेका छौं वा प्राप्त गरिरहेका छौं ।

धर्मसूति श्रीमणेर, श्रीलंका

त्यसकारणले हामीहरू यस श्रेष्ठ जीवनलाई त्यसै खेर नफाली बडो बुद्धिमानका साथ ठीक आकारले धार्मिक जीवन बिताउन उत्साह अथवा प्रयत्न गर्नुपर्दछ । तीनै लोकका नायक हुनुभएका हाम्रा भगवान् बुद्धले गृहस्थहरूको

निमित्त र सबैलाई धार्मिक जीवन बिताउने आकार देखा गर्नुभएको छ त्यो हो— आफूले, व्रजित गर्ने अथवा परिभोग गर्ने वस्तु वा धन चार भागमा बाँडी एक भाग आफू र आफ्ना परिवारहरूको जीवन यापन गर्नको र दान धर्म गर्नको निमित्त, दुई भाग आफ्नो उद्योग सञ्चालन गर्नको निमित्त अथवा काम गर्न र काममा लगाउनको निमित्त, एक भाग आफूलाई आखिर वा हतार भएको बेलाको निमित्त हो त्यसो भन्नुको मतलब आफू र आफ्ना परिवारहरूलाई केही भएमा वा बिरामी भएमा औषधी गर्नको निमित्त, यसप्रकार कुनैपनि व्यक्तिले धनलाई खर्च गरेर जीवन यापन गरी बिताउँदछ भने त्यो व्यक्तिले अवश्य पनि उहाँको उपदेश अनुसार आफ्नो जीवन सुधारी शान्तिमय बनाउन सकिन्छ ।

अर्को किसिमले पनि यस श्रेष्ठ जीवनलाई ठीक आकारले धार्मिक जीवन बिताउन सकिन्छ । ती हुन्— अरुलाई उपकार गर्नु, सहयोग गर्नु र अरुलाई हानि हुने काम नगर्नु, अलाभ हुने काम नगर्नु र आफूभन्दा ठुलाको उपस्थान गर्नु, उनीहरूले दिएको उपदेश अनुसार वस्तु र सत्य अनुसार आचरण गर्नु । त्यति मात्र हैन कि सबै प्राणी माथि मैत्री भाव राखेर कुनैपनि व्यक्ति यसप्रकार जीवन बिताउँछ भने त्यस व्यक्तिले पनि उहाँको उपदेश अनुसार आफ्नो जीवन सुखी शान्तिमय बनाउन सकिन्छ ।

उदाहरणको लागि लिन्छौं भने भगवान् बुद्धको समयमा जीवित हुनुभएका 'मघ माणवक' भन्ने एक पुद्गल हो । उसले आफ्नो जीवन धार्मिक रूपमा बिताए ।

यसो भन्नुको मतलब ऊ सानैदेखि आफना आमा, बुबाको र आफू गन्दा ठूमाबडाको उपस्थान गर्थ्यो । उनीहरूको उपदेश अनुसार आचरण गर्थ्यो र अरूहरूलाई उपकार सहयोग गर्थ्यो, कहिले पनि अरूलाई दुःख दिएन र त्यस्तो हानि हुने काम, अलाभ हुने काम गरेन । सबै प्राणीहरूको सुख र हितको लागि सेवाको काम गर्थ्यो । त्यसकारण त्यस बेलाका राजा उसप्रति खुसि भई आफनो आधा राज्य दिई त्यस राज्यको राजा बनाइदियो । राजा भएपछि पनि उसले जनताको सुख र हितको निम्ति देश सेवाको लागि काम गर्थ्यो । गसप्रकार काम र सेवा गरेकोले प्रजाहरू पनि उसप्रति संतुष्ट भई आशीर्वाद दिई बसिरह्यो । सर्वको आशीर्वादले यस लोकमा सुखसँग संतुष्ट भई जीवन बिताई, परलोकमा पनि सबै देव मनुष्यको नायक शत्रुदेवेन्द्र भई देवलोकमा उत्पन्न भई सुखसँग जीवन बिताइरह्यो ।

अर्को पनि यस्तै उदाहरण लिन्छौं भने भगवान् बुद्धकै समयमा जीवित हुनुभएकार उहाँकै दायक हुनु

भएका “धार्मिक” भन्ने उपासक हो । ऊ पनि आफनो जीवनकालभित्र सानैदेखि नै शील पालन गरेर, माथि भनिए जस्तै आफनो धनलाई खर्च गरी, दानवी धर्म गरी सबैलाई उपकार, सहयोग गरी यस लोकमा पनि सुख शांतिसँग धार्मिक जीवन बिताई, परलोकमा पनि धेरै महानुभाव सम्पन्न देवपुत्र भई तुषित देवलोकमा उत्पन्न भई सुख शांतिसँग जीवन बिताइरह्यो ।

यी उदाहरणहरूबाट पनि थाहा पाउन सकिन्छ कि धार्मिक जीवन बिताएमा यसबाट पाउने प्रतिफल र यसको महत्त्व कतिको छ । यबैले हामीहरू पनि भगवान् बुद्धको उपदेश अनुसार संसारका सबै प्राणीहरू माथि मैत्री राखी उनीहरूको सुख र हितको लागि [बहुजन सुखाय, बहुजन हिताय] उपकार, सहयोग गरेर माथि भनिए जस्तै धन खर्च गरेर दानादि धर्म गरी, शील पालन गरेर जीवन बिताएमा अवश्य पनि यसको प्रतिफलको रूपले सुख शांति पाउन सकिन्छ ।

सुख दुःखको कारण ज्ञान अज्ञान

—प्रेमलाल तुलाधर, धनगढी

यो बुद्धको वाणी- मनमनै गुनौ
शांतिको बाटो यही नै हो जानौं
कोही यो जगमा छैन है तुच्छ
जति छौं हामी सब छौं समान
धन, रंग जन्मले कोही हुन्न महान

कर्मको गुणले नै हुन्छ महान
कसीमा घोट्टा जुन बन्छ असलौ
त्यही नै हो बाटो जान है
दुःखको कारण अज्ञान नै हो
सुखको कारण ज्ञान हो ।

बुद्धभूमि नेपाल

-किरणराज वज्राचार्य

कति सुन्दर छ यो देश,
एक उदाहरण-शान्तिको लागि ।
विशाल यो भूमि मापले चाहे नहोला,
मनको स्वच्छताको लागि,
छ यो सगरमाथा झैं अग्लो
श्यसैले नै यहीं,
संसारका अग्ला चुचुराहरू पलाए
साक्षी राख्नको लागि,
विश्वको सामू, नेपालको नाम ।

पर्यटनहरू यहाँ रमाउँछन्,
रुचाउँछन्, यो देशको सुवास ।
फर्कन्छन्- अविस्मरणीय यादहरू बोकर
उनीहरू पुनः शान्तिक्षेत्रमा आउन लालायित छन्,
निकट भविष्यमै तयार हुन लागि रहेको
पूर्ण लुम्बिनी विकास हेर्ने आकांक्षा छ
नेपालको द्रुततर विकास हेर्ने रहर छ
निश्चल, स्वच्छ नागरिकहरूसँग हाँस्ने खेल्ने घोको छ
अग्ला हिमचुली र हरिया पहाडहरूमा लडीबुडी खेल्ने
इच्छा छ ।

एशियाका तारा, विश्वका प्यारा
तथागत बुद्धको नाम नै आज,
शान्तिक्षेत्र प्रस्तावको लागि वरदान भइरहेछ ।
बुद्धजन्मभूमिमा बाँच्न पाएर
थाहा छ हामी गरीब छौं
केवल भौतिक सुख सम्पन्नताको लागि
तर मानसिक शान्तिको लागि को छ हामीभन्दा धनी ?
नेपाल सौन्दर्यको सरोवर छ,

नेपाल आमा हेर्दैछिन्,
आपना सम्रतिहरूको जाँगर र सिप
बुद्धको जन्मभूमि विश्वतीर्थ स्थलमा त्रिमिक परिवर्तन
शान्तिक्षेत्र प्रस्तावप्रति दिनपरदिन बढ्दो समर्थन
वास्तवमा नेपाल आमा गौरवान्वित छिन्,
पूण्यभूमि, शान्तिभूमि, कर्मभूमि र बुद्धभूमिमा रही ।

कंजूस साहू

-मैत्री

एकादेशमा एकजना कंजूस साहू बस्दथ्यो । उसका घेरै घरहरू थिए । ती घरमध्ये एउटा घरमा एक जोडी युवक युवती बहालमा बसेका थिए । युवक घेरै जसो शिकार खेल्न जाने गर्दथ्यो । एकदिन उसले दुइवटा हाँस शिकार गरी ल्याए । मीठो गरी खाना बनाउन आफ्नो श्रीमतीलाई अह्राए ।

हाँसहरू ल्याएको देखेर कंजूस साहूले “जति चाहिन्छ। पैसा लिएर मलाई हाँस देऊ भने। घरपतिलाई नाराज गर्नुहुन्न भनी हाँसहरू उनलाई दिए। त्यसबेला युवककी श्रीमतीले “साहूजी, यी हाँसहरूको मोल घेरै पछि। घेरै दिनमा शिकार गर्न पाएको राम्रोसँग पकाउनुपर्छ। तपाईंको मान्छेलाई पकाउन आउँछ कि आउँदैन ? मलाई थाहा छैन।”

“हो, तिमिले ठीक भन्यौ। मेरो मान्छेलाई त्यति राम्रो पकाउन आउँदैन। तिमि आएर पकाइदेऊ, चाहिने खर्च म दिन्छु।”

“हुन्छ साहूजी, म पकाइदिन्छु, तर कसलाई देखाई म पकाउँदिन। त्यसकारण तपाईंको मान्छेलाई बिदा दिइपठाइनुहोस्।”

“हुन्छ, चाहिने जति सरसामानको बन्दोबस्त गराई मान्छेलाई पठाइदिनेछु। तिमि आएर राम्रोसँग पकाइदेऊ।”

त्यसपछि हाँसहरू दुवै लिएर कंजूस साहू खुशी-साथ घर गए। युवकलाई पनि उसकी श्रीमतीले आफ्नो

काम कार्य सबै बताएर साहूको घरमा गइन्। हाँसहरू पकाउन सिद्धिएकै बेला तिनको श्रीमान् आई- “साहूजी शहरको नगर पालिकाका एकजना प्रतिनिधि अर्को गाउँमा आएर बसेको छ। उसलाई खान उचित होटेल यी दुई गाउँमा छैन। तपाईंले एकछिन उनको खानाको व्यवस्था मिलाइदिनुभए तपाईंलाई पछि लाभ हुन सक्छ।”

“ठीक छ तिमिले ठीक भन्यौ, आज दिउँसोको खाना म दिन्छु। बोलाएर ल्याऊ त।”

एकछिन पछि त्यस युवकले नगरपालिकाको प्रतिनिधिलाई बोलाएर ल्यायो। साहूले युवककी श्रीमतीलाई भने कि पाहुनालाई पनि खाना बनाऊ। युवककी श्रीमतीले भनिन्- बनाउन त बनाइसके” हजुर, तर म त अगाडि गएर दिन जान सक्दिन। यस्तो मैला लुगा लाएर कसरी जाऊ। तपाईंको मान्छे त हुं म। तपाईंके इज्जत जान्छ। हाम्रो घरबाट एकजोर राम्रो लुगा ल्याइ-दिनुस् न।”

साहूले पनि “हुन्छ” भनी नयाँ लुगा लिन गए। त्यसबेला पाहुनाको अगाडि आई युवती रुन लागिन्। “किन रोएको?” भनी पाहुनाले सोधे।

“तपाईंको त्यस्तो राम्रो कान दुई वटा एकैछिनमा काटिनेछ” भनी रोइन्।

“के भन्नेको ? मैले बुझिन ।”

“हाम्रो साहूले वर्षको एकचोटि एकजना पाहुना घरमा ल्याई उसको कान काट्ने गर्दछ । त्यो दिन आज परेको छ । त्यसकारण मलाई तपाईंको अवस्थादेखि धेरै दुःख लागिरहेछ” भनी चिच्याइन् ।

आफूले पाएको त्यो खबर सुन्ना साथ झसंग भै पाहुनाले तिनलाई एक सिक्का दिई त्यहाँबाट भागे । साहू नयाँ लुगा लिएर आउँदा युवती रोइरहिन ।

“के भयो? किन रोएकी ?” साहूले सोधेर हेर्नोस् न साहूजी कति मेहनत गरेर पकाएको मासु ? सबै लुटेर लग्यो ऊ भाग्दछ ।

केही नहेरी साहूले त्यो पाहुनालाई लखेट्दै गए । लखेट्दै आएको साहू देखी पाहुना झन दीडे । त्यही मौका पारी आफ्नो श्रीमान्को हातमा मासु सबै आफ्ना घर पठाएर भेटाउन नसके पछि स्वां स्वां र फवां फवां गर्दै साहू घर फर्के । जे हुनु भैसक्यो मिहेनत गरेकी तिमौलाई ल पैसा भनी एक सिक्का युवतीलाई दिए । घर फर्केकी युवतीले आफ्ना श्रीमान्सँग गफ मार्दै मजासँग हाँसको मासु र भात खाए । तिनका उपायले कञ्जुस साहूको पैसा र हाँस पनि खेर गयो ।

भारत दकसिबय् अपो च्यु

बाइस्कलया ताः

Link

लिन्क

Safex

साफेक्स

दय्कीहः

CYCLO INDIA

B-5. INDUSTRIAL ESTATE

ALIGARH- 202001

(INDIA)

भनाइ

यस संसारमा सबैभन्दा बहुमूल्य वस्तु स्वतन्त्रता हो र इतिहासले बताउँछ कि मानिसले प्रत्येक मोडको त्यसको मोल चुक्ता गरेको छ ।

-कृष्णचन्द्र

जि गृहस्थ जूगु जूसा !

-भिक्षु सुशोभन

गृहस्थया कुलय् जन्म मजूह्य सु दइ ? दय् हे बाहुइ । अथेनं गुबलें गुबलें स्यागी जीवन हनाच्चपिनिगु पुचलय् नं गुम्हं जन्म कावेपि गुगु जुयाच्चन । बौद्ध वाङ्मय, विशेषं जातक बाखंत युक्तिया दसु दु । साम-कुमार छह्य अजःह्य व्यक्ति खः गुम्हं श्रमण जीवन हनाः आश्रमय् च्वनाच्चंम्हं छम्हं श्रमणीया कोखय् जन्म जुयाः अन हे हुकंय् जूम्ह जुल । बुद्धकालीन युगयाम्ह कुमार काश्यप महास्थविर छम्ह नं भिक्षुणी जुयाच्चंम्हसिगु बौद्ध विहारया दुने जन्म जूम्ह खः । मां-बोया विचय् केवल ह्यालापरतया स्पष्टाद्वारा गर्भधारण जूम्ह साम-कुमार जूसा कुमारकाश्यपया जन्मदाता मां श्रद्धावती थः गृहस्थ दाम्पत्य जीवन हनाच्चंबलय् थःम्हसिन थःके गर्भ-धारण जुयाच्चंगु दु धंगु छु हे मसीक थः मिज्याके अनुमतिकयाः भिक्षुणी संघय् हुहाँ वयाच्चंम्ह जुल । कुमार काश्यपया बाल्यकाल जुजु प्रसेनजित कोशलवा राजदरवारय् जुल । लिपा भासं सीकाः तःभी जुइकाः प्रव्रजित जुयाः अहंत् तर्क जुया बह्य जुल । सामकुमार जक जङ्गलया आश्रमय् च्वं च्वं काँपि मां-बोपिन्त सेवा यायां आदर्शमय जीवन हनाः अमर जुयावन ।

थजःगु खँ वार वार च्वने व च्चने बलय् जितः थःगु जीवन गथे बितय् जुयाः थौं थुगु अवस्थाय् ध्यन

धंगु खँ मनय् लुयावंगु । न्हापांला जि गृहस्थाश्रमय् च्वनाच्चंपि छगू गृहस्थ दाम्पत्यया कुलय् जन्म जूम्ह खः । क्षिच्यादँया ल्याय्म्हगु बैसय् तक्कं छे हे च्वनाः ससारिक सुखय् भुलय् जुया च्वनाम्ह जुल । छंहुं नुगः सफुती "युवक भिक्षुपि माल" धंगु प्रेरणापूर्णंगु छगू च्वसा च्वनाः भिक्षु जुइगु मनसाय जुयाः प्रव्रजित जुया । प्रव्र-जित जुवागु क्षिन्यादँ दत । भिक्षु जुयागु हे क्षिस्वदँ दत । तर आश्चर्यया खँ छगू थ्व हे खः कि जि गृहस्थ जुया च्वंगु जूसा थुगु बैसय् छु, गथे यानाच्चन जुइ धइगु विचार मनय् लुयावँ च्वनीगु तंगु मखुनि । थथे खँ मनय् बराबर लुया वयांतुं च्वनी । धन्य खः थ्व मन सही कथं छगू हे धारय् वय् गुल्लिक थाकुगु । आ भिक्षु जुइ थुंकाः नं गृहस्थ बलय्या पह, च्ह लुमका च्वने मानिगु ला !

न्हागु छगू जूसां उक्तिया कारण अवश्य दँ । दिना कारणं छु ज्वी मखु । उक्ति 'जि गृहस्थ जूगु जूसा' धंगु विचार जिके वयाच्चनीगुयानं कारण अवश्यं दय् हे माः । अले न कारण मेता ज्वीफँ मखु फगत जि तापं मचाबलय् मिहंतु मिहंतु आखः व्रं व्रं व्रं व्रं, थौं कन्हय् नं बराबर तापलाय्दुईपि गृहस्थ पासापि खनाः हे मखा अथे विचार वःगु ज्वी । थौं कन्हय् गुम्हं पासापि

इहिपाः यानाः निम्ह, स्वम्ह मचाया बी जुया च्वने धुंकूपि जूसा गुम्ह थ जीवन पासा छम्ह लिनाः थःथःगु जीवन सुधार याय्त सनाः लिमलाकाच्वंपि खना। हानं गुम्हं ला म्हो उमेरय् हे समाजय् प्रतिस्थित व्यक्ति जुयाच्वने धुंकूगु खना। थ्व फुक्क थःथःगु कर्म व मिहेत-तया फल हे ज्वी। अजःपि छम्ह हे पासापि मखनानि गुपि झीगु समाजं निन्दित जुइकाः सकसिन छि, छि, दुर जुइका च्वन। जितः आःसकक नं फुक्क पासापिसं मैत्रीभाव तया च्वंगु दु। जिनं सदां इमिगु जय्मङ्गल कामना याना च्वनागु दु। उकिं जितः थ्व हे विश्वास ज्वीगु कि यदि जि गृहस्थ जुयाच्वंगु जूसा इपि मध्यम् छम्ह थें मखा ज्वीगु ज्वी !

थये बांलाःपि पासापि इवयाच्वनेगु व दय्का च्वनेगु थ्व झीगु समाज स्वास्थ्यकर बांलाःगु व म्यसुलाःगु संस्कृतिया हे फल खः धकाः जि महसूस यानाच्वना। समाजय्, बानि व्यहोरा बांलाःपि समाज सेवकत दैगुया मुख्य श्रेय झीगु राष्ट्रया मूलधर्म बुद्धधर्म व हिन्दू धर्मयात दु। अले बुद्धधर्मया मूल दर्शन खः जम्मजुसानिसें छु नं छु प्रकारं दान, शील व भावना अभिवृद्धि यानावना च्वनेगु। हिन्दू धर्मकथं जूसां हने बहूपिन्त हनेगु व उरसा-हिन्दू व कर्तव्य परायण ह्या ज्वीगु। धास्थें जि छें पिहाँ वेधुंकाः तिति गृहस्थपिन्त अतिकं ज्या खेले दुगु व बौद्ध आदर्श जीवन हनेगु कलापूर्णगु भगवान् बुद्धं सिगाल गृह-पुत्रयात 'गृह विनय' कथं कना बिज्याःगु सूत्र अध्ययन याय् दयाः तिति आदर्श बौद्ध गृहस्थ गथे ज्वीगु धंगु खं थुल। थ्व सूत्र धास्थें हे व्यावहारिक व सामाजिक महस्व जाबा च्वंगु दु। अ, गुम्हं गृहस्थ थ्व सूत्रय् धयःगु कथं

जीवन हना वन धाःसा श्रेष्ठ व्यवस्थां समाजं धन्यवादि हे बी सिवाय् निम्दनीय ज्वीका च्वनेवाली मखु। वया धनया जीवन सरल व शान्तिमय भूषा परलोक ज्वीगु धवस्थाय् आर्यभागफल लाबाकाक्, मखंसां सुगति हे वया गति ज्वी अग्यवा ज्वी च्वेवखु। उकिं जितः धाः मती वः कि जि गृहस्थ जूगु जूसा थ्व सिगालोवाच गृह विनय सूत्रय् कनातःगु उपदेशवात पालन याना च्वम्ह छम्ह उपासक जुया च्वनीगु ज्वी छाय्, कि क्षीयाय्, धाः वज्राचार्य व शाक्यपिसं जक्क धर्मया खं कनाच्वंगु मखय्। धुंकल न्यागु दमाक भ्याःनिसें येरवादी भिक्षुपिनि-गुवाखें थासं थासय् धर्मदेशना जुवाच्वंगुलि झीगु समाजय् गाक्कं प्रभाव च्वना च्वने धुंकूगु दु। भिक्षुपि दर्शन वाय् दयाः हे मखा जि उलि याकनं थुगु भिक्षु भावय् वय् दुगु ज्वी। उमिगु दर्शनया अभाव जुगु जूसा जि गृहस्था-धर्मय् ततः मतः केनाः अलमलय् जुवाच्वम्ह छम्ह गुरुजु जुयाच्वन ज्वी। हानं भिक्षुपिनिगु दर्शन व उमिगु धर्म-प्रवचन न्यने दयाः नं वेराय् चित्त भ्याः भचा हे उत्पन्न मज्जुगु जूसा थुगु बैसय् कमसेकम थःगु अद्दाबल व बुद्धि अनुसारं दान, शील व भावन वृद्धियानाः च्वनाच्वम्ह छम्ह उपासक पक्कां जुयाच्वन हे ज्वी। जि गृहस्थ जुया च्वंगु जूसा थये मखा ज्वीगु ज्वी।

सम्यक् दृष्टि तयाच्वम्ह
सम्यक् धचन ल्हानाच्वम्ह,
सम्यक् ज्या यानाच्वम्ह,
सम्यक् आजीविका हनाच्वम्ह,
सम्यक् उद्योग यानाच्वम्ह
सम्यक् स्मृति तयाच्वम्ह
सम्यक् कथं चित्तयात वसय् तयाच्वम्ह।

आनन्दभूमिका आजीवन ग्राहक

(गताङ्कको बाकी)

'आनन्दभूमि' का शुद्धदेखिका आजीवन ग्राहकवर्गको नाउँ वषं १९ बन्नु न देखि प्रकाशित भएको छ ।
कर्मको नाउँ छुटेमा विवरण सहित खबर गर्नुहुन अनुरोध छ ।

१३३. नुछेनारायण मानन्धर	भुइयख्य, स्वयम्भू	१५७. नरेन्द्रशेखर बज्राचार्य	भीमसेन टोल, पारुपा तानसेन
१३४. हरिशङ्कर राजवंशी	छाउनी, चागाल	१५८. बांला:नाति बंगोल	त्रिशूली
१३५. सानुलाल राजकर्णिकार	मरु, गहकू ७/८९६	१५९. मोहनराज बज्राचार्य	१।८२ चौकीटोल, हेटौडा
१३६. जमनदेवी मानन्धर	५/७१३ मरु-चिलाछे	१६०. रत्नकाञ्चि बज्राचार्य	गा:बहाल, ललितपुर
१३७. द्वारिकादास डङ्गोल	ढंकेश्वर, ताहाचल	१६१. पूर्णरत्न बाबुबा:	पाटन
१३८. सानुकाजि बनिया	५।७९ झोछे	१६२. ललितराज वैद्य	५।८६ कास्ति राजपाष, हेटौडा
१३९. सानुभाइ शाही	१९।५५ चिन्ना:टोल	१६३. बाबुकाजि शाक्य	भीमसेन टोल, बुढवल
१४०. माणिकबहादुर चित्रकार	बटु, चिकंअट	१६४. सीताराम नकर्मि	कम्पुकोट, कुराख्यन
१४१. बीरेन्द्रनारायण मानन्धर	१४।३०६ मरुहिटी	१६५. गुणराज शक्य	पिपलबोड पछाडि, हेटौडा
१४२. पञ्चनारायण शाही	मरुढोका, न्यु स्टाफ पाइप	१६६. चन्द्रमान शाक्य	१।२०० मिलनरोड, नारायण गढ
१४३. दीपराज शाक्य	शाक्य भवन, बीरगंज	१६७. मुक्तिबहादुर मानन्धर	मरु, चिलाछे
१४४. इन्द्रमान नकर्मि	हिमाल अक्सीजन, परवानिपुर	१६८. अस्तमाया मानन्धर	चसांद
१४५. नारायणदास मानन्धर	रामटोला, बीरगंज	१६९. चैश्यरत्न शाक्य	आधिपहा महाविहार, भक्तपुर
१४६. श्री गिरिधरलाल मानन्धर	हेष्ट फर्मास्युटिकल कं.	१७०. हेरामान शाक्य	पालाछे, बेखाल, भक्तपुर
१४७. मेवाकाजि कंसाकार	'नमस्ते' स्टोर, मासंगल्ली	१७१. तीर्थमानन्धर	चसांद
१४८. रेणुका कंसाकार	% नमस्ते, मासंगल्ली	१७२. जगतमाया मानन्धर	चसांद
१४९. भिक्षु अनिरुद्ध महाथेर	बुद्धमन्दिर, लुम्बिनी	१७३. पुष्करमान बुद्धाचार्य	१।८२ मोहरियाटोल, पोखरा
१५०. राजु जोशी	त्रिशूली	१७४. धसंदास उपासक	क्षेत्रपाटी, स्वांछपू
१५१. बोधिरत्न शाक्य	त्रिशूली	१७५. उद्योगरत्न तुलाधर	असन, कमलाछी
१५२. जगतबहादुर तामाङ	बुमत्ताङ, हु. त्रिशूली	१७६. कीर्तिबहादुर वज्राचार्य	गा:बहाल, ललितपुर
१५३. नारायणप्रसाद रंजित	दाङ, घोराहा बजार	१७७. मोहनराज जोशी	पाई इन्टरनेशनल, दवाँर मार्ग
१५४. बुद्धरत्न शाक्य	नागबहाल, ललितपुर	१७८. रामलाल जवाही	औंबहाल, ललितपुर
१५५. कृष्ण उदास	तेछीपट्टी-पोखरा	१७९. द्वारिकानारायण मानन्धर	कमलाछी
१५६. बिलेन्द्रमान बुद्धाचार्य	१।८४ मोहरिया टोल, पोखरा	१८०. जगतलाल तुलाधर	बुद्धमार्ग, धनगढी

[बाकी आगामी अङ्कमा प्रकाशित हुनेछ]

विशुद्ध मन

धोक्न्ह्य मन्तयुक्ते न्ह्यान्ह्यं धर्मप्रति चेतना मद्रया वनाचवन । धर्मप्रति आस्था मद्रया वलिसे नुगलय दया; साया इतिकलाया भावना नं मद्रयावम । ७: ठहा जक भिमेव जिइव मेपिनगु लागी छु हे म्वा:ल धं थें भा:- पियाचवन । मनुखं खानि वैभनपूर्ण जीवन हनेगु , मोज मज्जा ऐस आराम यायगुली हे एक थ:गु चित्त व्वां वंका चवन । थुकि याता: मनुखं च्व संसारय् विशुद्ध मन स्वय् मफयावन । श्व खं मेमेपि मन्तयुगु चित्तय् नं स्वार्थया हा तक्यन । अशे मन्तयुगु ब्रथेक पलाच्य् स्वार्थया अनु- भूति जुयाबल । थजा:गु स्वार्थया परिचक्रं हे सकल प्राणी- तब्त दु:खं न्यन । तर थथिजा:गु समाजय् मनुखं गुबलय तक सुखया सास: ल्हानाचवनेफइ बिचा: यायगु अवस्था इति बयाच्यगु दु । श्व फुकया कारण धर्मप्रति चेतना मदसे विशुद्ध मन व्वय्मफुगुया दसुख: ।

मुनीन्द्ररत्न बज्राचार्य, ये

मनुखं सुख धका: नुगलय् वाय्का च्वंसां व धार्थया सुख मखु । मन्तयु लानी तृष्णा असीमित ख: । इच्छा या: लिसे वुंगा:चाय् ल: जाया व: थें इच्छा नं जाया वइ । इच्छापूर्ति जुइ थाकुया वलिसे वइत दु:ख हे तिन । थ:गु तृष्णावात पूति याय्त नं स्वार्थसिद्धिया ज्या मयाकं सुख काय् फइमखु । इच्छा यायगु कुतलय् मनुखं चित्तयात बसय् तय् फइमखु । न्ह्यागु मन ख: । मन छगू यन्त्र ख: । मनं व्युगु आदेशयात मानव शरीरया

मेमेगु अङ्ग प्रत्यङ्ग हमान्दारी नकसां ज्या याइ । भि मभिया मूल्याङ्कन यानाचवनेगु च्वया ई बसय् मदुगु मन विभिन्न किसिमया पापचित्त याइ । बुद्धं मन्तयुके देगु झिबुगु पापचित्तयात व्वयाबिज्या:गु दु ।

१. छडनो २. वैरभाव ३. क्रोध ४. बदला काय्गु ५. अकृतज्ञ ३. निन्दायाय्गु ७. ईर्ष्या ८. कंजूसी ९. धोखा १०. छलकपट ११. जिही १२. लुच्चा १३. अभिमान १४. तसकं त:त्रं छु ज्वीगु १५. मोह १६ अलसी ।

(मज्झिम निकाय)

थजा:गु पापचित्तया मनोविकार दत्तले धास्थेया सुखया म्हगस खंके फइमखु । धर्मप्रति आस्था व चेतन मदुगिके थजा:गु पापचित्तं माक:विगु जा:लं क्यतुमतु क्यना च्वनी । श्व संसारय् आ: न्यनाच्वंगु दु:खया मुहा नं च्व पापचित्त अवांत मनयात बसय् तय् मफुगुया कारण ख: । सुखया कल्पना या:सां विशुद्ध मन व्वय् मफुतले धास्थेया सुख गृहण याय् फइमखुनि ।

बुद्धं धयाबिज्याइ- मभियु मनं यानागु ज्याय् दोहैया ल्यूने गाडा व:थें दु:ख नं ल्यू ल्यू वना च्वनी । विशुद्ध मनं ज्या या:सा थ:गु किलां ध:त मतोत् थें सुखं तोतिइ मखु । विशुद्ध मन व्वय्त धर्मया ज्ञान अत्यावश्यक जुल ।

बुद्धं धयाबिज्या:गु नं दु कि 'अना हि अत्तनो नाथो' थ: हे थम्ह मालिक ख: । उकि इीगु नुप:यात वसय् तय्त थ: हे न्ह्यचिले मा: । विशुद्ध मन व्वय्मा: ।

शान्तिया मद्दंगु उपाय : बुद्धया शरण

सुवर्ण शाक्य

ओम्बहा, ये

स्वीवं पलाः छित तुरुस्त व ज्ञानि बुद्धं
म्ह्युम्ह्युं पुलुवक स्वत वं अन लुम्बिनीसं ।
ब्रह्मादि देव सकलें दन वेगु म्ह्यःने
गय्बेगु षीं जुल धकाः इमि म्ह्यु स्वाने ॥ १

हा ? षीं वयाः स्व विपरीत गजाःगु चाल
शास्त्रास्त्र जोजुल मनूब गये मचाल ।
बुद्धं न्ववाःगु उगु शील व धर्मं पुत्रकं
ध्याववय् छोयाः मुन भहो व अधर्मं मुनकं ॥ ३

घास्थें ध्व भूपद फुकं रसस्वान होल
ख्युं धंगु दक्ख मुनकाः विसिकेत सोल ।
यः धेम्ह सुं मद्दु धकाः थन ज्ञान व्यूह्य
शी एशिषा जगतया जुल मान तःम्ह ॥ २

भाः हाकनं थन दुग्गंहा व हे सिवाय्त
वेथें मक्खं थन धकाः सुख-शान्ति बीत ।
स्वाब्बां जुयाजुल उपाय मद्दं क खंकाः
षीं वेगु हे शरण काय्हु नती लुमंकाः ॥ ४

निस्कयो ! निस्कयो ! निस्कयो !

आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महास्वधिरले लेखनुभएको बुद्धकालीन राजपरिवार
(भाग ३) प्रकाशित भएको छ ।

पुस्तक प्राप्ति स्थान-

१. भानन्वकुटी बिहार, स्वयम्भू
काठमाण्डू, नेपाल ।
२. बुद्धबिहार भृकुटी मण्डप,
काठमाडौं, नेपाल ।
३. हीराकाजी मुजीकार, नागबहाल,
ललितपुर, नेपाल ।

सम्पादकयात्रा

सम्पादकजु,

आनन्दभूमिया वर्ष १२ अङ्क १ अंशेगु मीका
चूनात । उगु अङ्कय् प्रकाशित 'निर्वाण व वास्तविकता'
लेख स्वयाः थःत चित्त बुझय् मजूगु छगू निगू खं चया
च्यना ।

खय्तला निर्वाणया वास्तविक व्याख्या निर्वाण-
दर्शी बाहेक मेजिसं याय् फ़ै नबु । चित्तया गुलिनं विकारत
खः व मदब्बं छगू असीम शान्तिया अवस्था प्राप्त जुइ,
बयात हे निर्वाण अवस्था घाइ धकाः निर्वाणघात साक्षा-
स्कार याय् धुकूनि आर्येविस्सं धयावन ।

लेखकं निर्वाण प्राप्त याय्गु लागि प्राथमिक
आवश्यकता पूर्ति जुइमाःगु व, व पूर्ति मजूनि मनुत्पसं
निर्वाण साक्षास्कार याय्छेमखु धकाः गुगु थःगु जिचाः
'बंकाज् जिक व स्पष्ट याः कि लेखकं बुद्धया सिद्धास्त
यात गहन अध्ययन जाना महीनि । संसारय् विभिन्न
प्रकारवा समस्या बयाचवनी उन्नं मनुत्पत् गुगु चित्तय्
असन्तुलन याइगु खः । चित्तया असन्तुलन मदय्केत हे
बुद्धं निर्वाणया लोपु कयना बिज्याःगु खः । बुद्ध निर्वाण जुइ
न्ह्यवः छम्ह व्यक्तियात द्वायमिकता पूर्ति याय्गु खं गुबलें
धया बिमज्याः । बसपोलया उपदेश अनुसार ला मनु जुइगु
हे निर्वाण साक्षास्कार याय्गु लागि छगू तःधंगु अवसर खः
धकाः धयाबिज्याइ । संसारय् तू तक दुःख वं चाहे नय्
स्वने पुनेया जानी जुइमा, स्वगि जुइका चवनेमाःगु

जुइमा जम्म जरा व्याधि मरणया दुःख जुइमा व फुकक
दुख मदंगु छगु हे जक लें कयनाबिज्यात व खः निर्वाण
साक्षास्कार याय्गु । अय् धकाः निर्वाण साक्षास्कार याय्वं
नय्, स्वने पुनेगु स्वगि जुइगु इत्यादि समस्या मदंगुमखु
वरु निर्वाण साक्षास्कार याय् धुकूनिन्त थजाःगु चीजं
दुःखी याइ मखु, मन असन्तुलन याइ मखु । न्ह्याव हे
जीवनय् तूकान वःसां तं उकियात चित्त बिक्षिप्त मयासे
तटस्थतां स्वयंफ़ैगु हे निर्वाण खः । निर्वाणदर्शी न्ह्याइ-
पुगु वातावरणय् प्यपुनेगु व न्ह्याइपुगु वातावरणं तृप्तय्
जुइगु इवइमखु । सांसारिक सुख व दुःखयात तटस्थतां
स्वयंफ़ैगु हे निर्वाण खः ।

उकि निर्वाण साक्षास्कार धयागु आर्येअष्टाङ्गिक
मार्गया बाबिता याइनि न्ह्यामसितं प्राप्त याय्कु । उदा-
हरणया लागीं क्षीसं काय्फु-पवना नय् माःम्ह सुप्रबुद्ध
हाःनाः मंत्रयाः चित्त त्रिभिन्त जूहा पटाचारा बने अस-
म्पन्नताय् म्वानाच्चंहां कृष्णा गीतमी । धुमिगु जीवनी
ववनेवं थव खं स्पष्ट जुइ ।

लेखकं गुगु प्रकृति हइगु दुःख, जम्म, जरा,
व मृत्युया दुःख व स्वार्थं व अज्ञानवश हयाचंगु दुःख
धकाः भेद कयन व बुद्धया सिद्धास्तनाय् निलब् मजू ।
बुद्धया गव्दयमसा गुलिनं दुःख जुइगु खः व फुकक अज्ञान-
तावश जक जुइगु खः । कखवात न्ह्यतीने मफवाः जुइगु
खः । चाहे व जम्म, जरा, व्याधिवा दुःख जुइमा वा मनु
स्वने पुने मखमीगु दुःख जुइमा ।

निर्वाणया न्हाःने व्यक्तिगत तथा व्यक्तिगत निर्वाण
धकाः गुगु उल्लेख यानादिल, उकि लेखकं छु धायस्यंगु
खः मसु। तर उकि लेखकया निर्वाणप्रति अत्यज्ञान जक
दुधकाः स्पष्ट जू। निर्वाण वास्तवयत्ना प्रत्येक व्यक्ति
प्रयत्न यानाःतिनि प्राप्त याय्फैगु खः। सुनानं स्वयानं
निर्वाणय् थ्यंका वीगु शक्ति महु। बरु निर्वाण प्राप्तार्थं
सुं सुयांलावी प्रेरणादायी जुइफु। व्यक्तिगत निर्वाण धकाः
लेखकं यः छम्ह जक निर्वाण जुइगु स्वार्थी धकाः धाय-
स्यंगु अभिप्राय स्पष्ट जू। तर पथिकजु, निर्वाण जुगु
थजाःगु अवस्था खः गुजाःगु अवस्थाय् थ्यनीबलय् मनुखं
संसारया लागी थुलि योगदान बीफं उलि सुनानं धीकै
मखु। निर्वाणप्राप्त व्यक्तिया हृदयय् मैत्री व करुणाया
थुलि भण्डार वै गुकि बया सम्पर्कय् वःपि न्हाम्हसितनं
कल्याणया कल्याण जु। उकि अन छम्हस्यां निर्वाणयात
साक्षात्कार याय्गु हे मनुतयगु कल्याणया कारण जवनी।
थुक्तिया उदाहरण स्त्रीसं बुद्धकालीन समयय् नापं आः नं
खंके फु। उकि निर्वाणया न्हाःने व्यक्तिगतताया निर्वाण
शब्दया अवमूल्यन जक जुइ सिवाय् मेगु जुइमखु।

लेखकं गुगु निर्वाणया प्राप्ती न्हावः जुइमाःगु
समाजया कल्पना यानादिल व यथावन्तानाप तसकं
तापाः। थ्व केवल परिकल्पना जक खः। "भौतिकतां पूर्णं
जुवाः केवल स्वभावजन्म दुःख जन्म, जरा, व्याधि व मृत्यु
जक देवले उक्तियात केवल जीवन परिवर्तन जुवाः न्हाः
वनेत मदय्कं बगाःगु प्राकृतिक नियम ख" धकाः दुःख ताय्
माःगु कारण जुइमखु धकाः गुगु खँ धयादिल व तसकं

हास्यास्पद खँ खः। सर्वप्रथम मा मनुत भौतिक आवश्यक-
तां पूर्णं यानाः निर्वाणया लैय् वने धाय्बलय् व भौतिक
आवश्यकतां गुबले सन्तुष्टि जुइमखु। वयागु लागी
गनथाय् थ्यनेवं आवश्यकता पूर्ति जुल धाय्गु धकाः हे भ्रम
जुइ छाय्कि थ्व सापेक्षता चीज खः। मेगु खँ थजाःगु
भौतिकताय् सन्तुष्टि जुयाच्चपिसं निर्वाणया वारय् महत्त्व
हे वीमखु।

धात्ये धाय्गु खःसा समाजय् गुलिनं भ्रष्टाचार,
अस्माय्, शोषण, जुयाच्चनी-थुक्तियात अस्त याय्त व्यक्ति
व्यक्तिया हृदय स्वच्छ याय्गु अत्यन्त आवश्यक अले थुजाःगु
कारणं जुइगु दुःखयात मदय्केत नं व्यक्ति व्यक्तिया हृदय
स्वच्छ याय्गु आवश्यक। अथे धयागु निर्वाणयात सीकेगु
आवश्यक। उकि बुद्ध धया बिज्याःगु जुइ-

'एकायनी अयं भिक्खवे मग्गे सत्तामं विशुद्धिया
शोक परिदेवान समतिवक माय दुक्ख दोमनस्सान
अट्टङ्गमाय न्यायस्स अधिगमायो निब्बानस्स
सच्छि किरियाय यदिदं चत्तारो सतिपट्टाना ॥'

अथवा

भिक्षुपि ! गुगु थ्व प्यंगु स्मृति प्रस्थान दु, उगु
सत्त्वपिनि विशुद्धिया निम्ति, शोक, परिदेवयात विनाश
याय्या निम्ति दुःख दोर्मनस्ययात अतिक्रमण याय्या
निम्ति, आर्यमार्गयात प्राप्त याय्या निम्ति व निर्वाणयात
साक्षात्कार याय्या निम्ति छपु हे जक लैपु खः।

-त्रिरहन मानन्धर

आपनो नाम सधैं कायम राख्नको लागि मानिस ठूलोभन्दा ठूलो जोलिन उठाउन, अन खर्च
गर्न, हरप्रकारको कष्ट सहन, यहाँसम्म कि मनं पनि तयार हुन्छ ।

-सुकरात

Deliverance from Suffering

High up from the Swaymbhoo hills, the all-seeing eyes of Lord Buddha keeps over the fleeting panorama of suffering humanity—eyes, full of divine compassion and eternal wisdom, earnestly seeking to convey the ageless truth about suffering and the cessation of suffering.

“All are transient, subject to the laws of change, all devoid of an abiding self, and all is suffering. Practice, with vigilance, right conduct of the mind and the body, Attain tranquility of mind. Use the mind, thus prepared, to reflect upon the true nature of things. Thus attain enlightenment through right views and obtain deliverance from ignorance and suffering. Use your life, thus delivered, to bring peace upon the suffering humanity.”

Two thousand, five hundred and twenty seven years have passed, since the Light of Asia, nay, of the World, dawned on the horizons of Nepal dispelling the darkness of ignorance and suffering surrounding mankind; and, even today, the message of peace rings clear in our ears, and the light burns brighter than ever before.

In the present world, where humanity is tortured by the terrible diseases arising out of Ignorance, Lust and Hatred, where selfish interests clash and people fight worse than street dogs in an attempt to quench their devilish passions of life, where vices donning the garb of righteousness are rewarded, and virtues are denounced, subdued and even punished, the need for the light of wisdom kindled by Buddha, is being felt more keenly than ever before.

Ganesh Pathik

Buddha has wisely discarded participation in the hair-splitting discussions about the wherefore, why or who of the universe or about the big and small souls apart from the mind and the body because such philosophical discourses lead us but towards division of mankind into different sects and clashes between them, rather than towards unification and peace. Buddha emphatically asserts that whoever be the maker of the universe and whatsoever be his nature, on thing that immediately concerns us and stands out crystal clear before our very noses is the naked truth

of suffering and Buddha lights the way towards deliverance from this seemingly endless suffering through vigilant practice of disciplines or righteous conduct of the mind and the body. He beautifully expounds this in the Noble Eightfold Path of Sheela, Samadhi and Prajna.

In a hectic, restless life lived without discipline of the body or the mind, where wrong actions and passions are harboured by a false ego, tranquility of mind or Samadhi is not possible. Wisdom does not dawn upon a restless and ill-disciplined mind; and without wisdom and right view of things deliverance from ignorance, Delusion, Lust and Hatred, and Suffering that ensues therefrom, is not possible.

In fact, Buddhism is as simple as this; deliverance from suffering through righteous conduct of the mind and the body—Righteous Actions, Speech and Livelihood, Righteous Determinations, Mental exercises and Tranquility of Mind and Right view of things.

Indeed, almost cent per cent of the woes and suffering of the world today, stem out of diseased and restless minds filled with wrong view of things. And Buddhism is simple enough to be followed by all irrespective of caste, colour or creed, by monks and laymen alike. Of course, it might be more time-consuming and difficult, though not impossible; for the lay-people, engrossed in worldly transactions, to attain the supreme tranquil state of mind full of wisdom out of which only righteous actions flow out. Buddhism, in its pure and simple form, devoid of the complexities that later surrounded it, is simply a code for righteous life on earth — a must for everybody yearning for peace within and without.

On the triply auspicious fullmoon day of flowers, when Buddha was born, attained supreme enlightenment and passed away into parinirvana, let us resolve to follow the noble path of righteous conduct of the mind and the body that leads without failure towards deliverance of humanity from suffering.

The destroying of living creatures, murder, wounding, theft, false witness, treachery and deception—this, and not the mere eating of flesh, is impure.

- Amagandha Sutta

सन्तोष

व्यक्तिगत होस् वा सांख्यिक होन् आन्तरिक इच्छालाई पूर्ति गराउने खालको प्रस्ताव मात्र भए पनि मानिसमा सन्तोषले छाउँछ । यस्तै अन्तर्राष्ट्रिय जगत्मा एउटा मात्र शान्तिभूमि कहिरको भगवान् बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीको विकासको लागि गुरुयोजना तयार भयो भन्ने सुन्नासाथ नेपाली मात्रलाई सन्तोष मिलेको थियो । प्रथम चरणको काम सकियो भन्दा अझ चढाकिलो सन्तोष थपिएको थियो ।

गुरु योजनाकालले वर्षौं अगाडि बढिसके तापनि कार्यकलाप मुस्त भइरहेको भन्ने जनशुनासोको बेला श्री ५ महाराजाधिराज सरकारको पश्चिमांचल क्षेत्रीय भ्रमणको सिलसिलामा लुम्बिनीको बनमा सवारी भ्रमण गरि-बक्सेका श्री ५ महाराजाधिराजबाट लुम्बिनीको द्रुततर

विकासकार्य पूर्तिको लागि बक्सेको निर्देशन र उद्गारले शान्तिप्रेमी नेपाली मात्रमा सन्तोषको लहर छाएको छ ।

जनता, सरकार र लुम्बिनी विकास समिति सबैको कर्तव्य राष्ट्रिय लक्ष्य पूर्ति गर्ने हो । लुम्बिनी विकासमा सीने पक्षको एउटा साझा कर्तव्य भएतापनि अधिकारप्राप्त सरकार वा समितिको यसमा ठूलो जिम्मेवारी रहेको छ । सरकार र समितिको बीच मजबूत समन्वय कायम हुनमा कुनै ढिलाई वा जटिलता रहनुहुन्न ।

गुरुयोजना, विकास समितिको गठन र पूर्णतयाारी ले जति सन्तोष प्राप्त भएको थियो अहिले ठोस कार्य हुने भयो भन्नेमा ठूलो सन्तोष भएको छ । राजा स्वयंको मुखारविन्दबाट प्रेरणा र तत्परता रहेको कुराले आनन्द भूमिले ठूलो सन्तोषको श्वास लिएको छ ।

बौद्ध उपासिकानामा

खम्बो लामाद्वारा बुद्धपूजा

फागुन १२, काठमाडौं-

नेपाल आउनुभएका मङ्गोलियाका मुख्य लामा खम्बो लामाले आनन्दकुटी बिहारमा जानुभई बुद्धपूजा गर्नुभयो। सोवेला वहाँले महानायक भिक्षु अमृतानन्दसँग बुद्धधर्म वारे उलफल गर्नुभयो। वहाँको सम्मानमा आनन्दकुटी विद्यापीठले एक स्वागत समारोह गर्दै रात्रीको भोजन पनि प्रदान गरिएकोथियो।

भिक्षु अमृतानन्द काठमाडौंमा

फागुन ११, काठमाडौं-

Asia Buddhist Conference for Peace को मङ्गोलियामा भएको कार्यकारिणी बैठकमा भाग लिई आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर काठमाडौं फर्कनुभएको छ। वहाँ A. B. C. P. को एक केन्द्रीय उपाध्यक्ष हुनुहुन्छ।

डा. कौशल्यायनको ८० औं वर्ष

पौष २२, भारत-

ई. सं. १९०५ जनवरी ५ मा भारतको पंजाब राज्यको सुहाना गाउँमा एक क्षेत्री कुलमा जन्मनुभएका व्यातिप्राप्त बयोवृद्ध विद्वान् डा. भदन्त आनन्द कौशल्यायन महास्थविरको ८० वर्षको उत्सव धूमधामका साथ मनाइयो। सो अवसरमा त्यहाँ निर्मित चन्द्रमणि हलको उद्घाटन पूज्य दलाई लामाद्वारा सम्पन्न भयो।

कम उमेरमै आफ्ना बाबू आमाको मृत्यु पश्चात्

कठोर जीवन बिताएका वहाँ १९ वर्षको उमेरमा स्नातक परीक्षामा उत्तीर्ण हुनुभएको थियो। २१ वर्षको उमेर आफ्ना भाइ बहिनीलाई घरमै छोडी आफूले गृहस्थाप गरी निस्कनुभयो। त्यसैवेला दामोदरदास (पछि राहुल सांकृत्यायन) आर्यसमाजी साधुसँग भेट भएर विश्वनाथ नामले आफू पनि आर्यसमाजी साधु हुन पुग्नुभयो। त्यसपछि सन् १९२८ मा श्रीलङ्कामा जानुभई २३ वर्षको उमेरमा श्रीलङ्का विद्यालङ्कार परिषेणाधिपति थुनुपोकुने धम्मनन्द महास्थविरसँग वहाँले श्रामणेर र उपसम्पदा लिनुभयो। वहाँले हालसम्ममा ९० वटा जति विभिन्न बौद्धधर्मका पुस्तकहरू हिन्दी भाषामा लेखिसक्नु भएको छ।

हाल नागपुरको कामठी रोडमा भिक्षु प्रशिक्षण केन्द्र बनाई स्थायी रूपमा बस्नुभएका वहाँले बुद्धभूमिबाट चिनिते त्यसठामैमा भिक्षुहरू बास गर्ने ठाउँ र दुहुरा बालकहरूलाई शिक्षा दीक्षा दिने 'राहुल बाल सदन' पनि तयार गर्नुभएको छ। वहाँको ८० औं वार्षिकोत्सवमा आनन्दभूमि परिवारले पनि वहाँको सुस्वास्थ्य र दीर्घायुको कामना गरेकाे छ।

बौद्ध उपासिकामा दीक्षित

माघ २३, काठमाडौं-

स्थानीय बुद्ध बिहारमा वेलायतकी श्रीमती एल्स पेथ देष्ट गोप बुद्धपूजा गरी भिक्षु सुमंगलबाट पंचशील ग्रहण गरी बौद्ध उपासिकामा दीक्षित हुनुभयो। श्रीमती

रोप देई महीना बधिदेखि भिक्षु सुमंगलको निर्दोषतम बुद्धधर्म अध्ययन गर्दै हुनुहुन्थ्यो।

स्वागत समारोह

फागुन ११, काठमाडौं—

नेपालको मैत्री भ्रमणमा पाल्नुभएका मंगोलियाका प्रमुख बौद्ध लामा थुम्बो लामाको सम्मानमा स्थानीय बुद्ध विहारमा घर्मोदय सभाको आयोजनामा एक समारोह सम्पन्न भयो। भिक्षु ज्ञानपूर्णिङको सभापतिस्वभा भएको उक्त समारोहमा प्रमुख अतिथि थुम्बो लामाले भाजको शस्त्रास्त्रको होडबाजीले स्वतन्त्र विश्वमा शान्तिको अति आवश्यक भएको कुरामा जोड दिई विश्वशान्तिको लागि बुद्धधर्मले ठूलो योगदान पुऱ्याएको छ तथा श्री ५ महाराजाधिराजबाट राखिबक्सेको शान्तिक्षेत्रको प्रस्ताव समयोचित छ भन्नुभयो। उक्त अवसरमा सभाका उपाध्यक्ष मणिहर्ष ज्योतिषले नेपाल र मंगोलिया बीचको सम्बन्ध अझ राम्रो हुने कुरा आफ्नो स्वागत भाषणमा व्यक्त गर्नुभयो। यसै क्रममा थुम्बो लामाको परिषय दिई लुम्बिनी विकास समितिका अध्यक्ष लोकदरंन बज्राचार्यले आजको विश्वमा शान्ति हुनुपर्छ भनी डिम्मे मध्ये थुम्बो लामा पनि हुनुहुन्छ भन्नुभयो। प्रा० आत्माराम शाक्यले बुद्धद्वारा प्रकाशित चतुर्गर्ग सत्य र पूर्णहर्ष बज्राचार्यले नेपालमा बुद्धधर्म विषयमा आफ्ना मन्तव्य व्यक्त गर्नुभयो। नेपाल बौद्ध समाजका अध्यक्ष भिक्षु सुशोभनले थुम्बो लामा जस्तो विद्वान् व्यक्तित्वसंग भेटघाट गर्ने पाएकोमा सबै जना लाभान्वित हुने कुरा बताउनुभयो। अन्तमा भक्तिदास श्रेष्ठले प्रमुख अतिथि लगायत भाग्यलुक सबैमा धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो।

एकता समारोह

फागुन १७, काठमाडौं—

बुद्धधर्मको अनुयायीको रूपमा कुलपरम्पा चलाउँदै आएका भोम बहाल टोलको मञ्जुश्रीनक महाविहारका १५०० जनसंख्या भएका मञ्जुश्रीनक महाविहार सुधार संरक्षण समितिले एकता समारोहको रूपमा वार्षिक

समारोह सम्पन्न गर्‍यो। नीजं व्यवस्थामा ररेको विहार भवन धार्मिक स्थलको रूपमा कायम राखी सुधार र संरक्षण गर्ने उद्देश्य अनुसार आफ्नै परिवारबाट मात्र चन्दा र श्रद्धा बटुलीसमितिले जीर्णोद्धार कार्य सम्पन्न गरेको छ। संघदान कार्यक्रम सहित साधारण सभाको रूपमा मनाइएको त्यस समारोहमा गुरु गुह्यहर्ष बज्राचार्यले दानमाहात्म्य माथि प्रकाश पार्नुभएको थियो। संघका अध्यक्ष थकालि सानु शाक्यको सभापतिस्वभा भएको त्यस समारोहमा उपाध्यक्ष पूर्णरस्त शाक्यद्वारा भगवान् बुद्धमा माल्यापणं पछि नमितिका सदस्य-सचिव सुबर्ण शाक्यले वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्दै रु. ५५,१५६।- को आब व्यय विवरण सबैको सामु प्रस्तुत गर्नुभयो। आफ्नो संस्कृति बचाउने अभिभारा आफैले निनुपर्छ र संस्कृतिसँग थाहा नहुने गरी मिसिएर आएका अन्धविश्वास र विकृतिलाई पन्छाउ सांस्कृतिक निधिको सुरक्षा गर्नुपर्छ भनी श्री शाक्यले बताउनुभयो। जुलुमकाजि शाक्यले एकता नै हाम्रो सबसंघको लक्ष्य हो भन्नुभयो। त्यस अवसरमा समितिका एघार सदस्य सहित ६३ जना श्रद्धालुहरूले सबसंघलाई विभिन्न प्रकारका वस्तुसहित पञ्चदान प्रदान गरिएको थियो।

पुस्तक विमोचन

माघ २०, काठमाडौं—

स्थानीय बुद्ध विहारमा भएको धार. वी. वन्धुद्वारा अनूदित 'जीवनको प्रत्येक घडीमा अभिधर्मको उपयोग' र देवन्द्रराज उपाध्यायद्वारा अनूदित 'भगवान् बुद्धका ८पदेश' नामक दुई पुस्तकको विमोचन समारोहमा संचारमन्त्री रुद्रप्रसाद गिरीले अध्यास र साधनामा नै धर्म निर्भर रहने कुरा बताउनु हुँदै बुद्ध हाम्रो देशमा जन्मे तापनि बुद्ध धर्मको प्रभाव एशियाका अन्य मुलुकहरूमा परेको कुरामाथि प्रकाश पार्नुभयो। सभापतिको आसनवाट रा. पं. स. प्रेमबहादुर शाक्यले एक मात्र बुद्ध आजको विश्वको शान्तिका नायक हुनु भन्नुभयो। साधान्तरकार बन्धुले पश्चिमी विकसित मुलुकका मानिसहरू आध्यात्मिक शान्तिको खोजी गर्दै बुद्धको

वारमा अध्ययन गनं रचि राख्छन् भन्नुभयो । अर्वा
भाषान्तरकार उपाध्यायले आकूले राग, द्वेष, मोह र
अहंकारको राम्ररी विश्लेषण गर्ने आधार बुद्धधर्ममा
पाएको जानकारी दिनुभयो ।

सुवर्ण शक्यद्वारा उद्धोषित उक्त समारोहमा
स्वागत भाषण गर्नुहुँदै अभिधर्मका प्रकाशक नन्दसिद्धि
गुभाजुले डुबेका मानिसहरूको चित्तमा ज्ञान होस् भनेर
बहुजनहितार्थ सो पुस्तक छपाएको कुरा बताउनुभयो ।
भिक्षु सुदर्शनले ननिदाऊ, सतत जागरूक रहू भन्ने बुद्धका
महत्त्वपूर्ण उपदेशकी चर्चा गर्नुभयो । धन्यवाद ज्ञापन
गर्नुहुँदै पूर्णसिद्धि गुभाजुले चन्चल चित्तलाई शुद्ध र शान्त
गरेर लोककल्याणकी काममा समर्पित हुन सक्नुपर्ने कुरा
बताउनुभयो ।

ज्ञानमाला सफू इन

फागुन १७, येँ-

स्वयम्भू ज्ञानमाला भजन खलक 'ज्ञानमाला' सफू
इनेगु समारोह न्यायकल । भिक्षु कुमार काश्यप पञ्चशील
प्रदान यानाःलि धर्मविज्यात-ज्ञानमाला धार्थे हे ज्ञानं
जाःगु सफू खः । नेपालय् बुद्धधर्म व नेपालभाषाया प्रति
थुकिया तःधंगु देन दु । उगु सफुती मन्तभ्य बियातःगु
अमृतानन्द महास्थविरया 'निगु शब्द' व भजनछलःया
'जिमिगु छस्वाःखे' तीर्थनारायण मानन्धरपाखे व्वनाः
न्यंकेगु ज्या जुयाःलि सफू इनेगु ज्या जुल ।

धर्मदेशना

माघ २३, येँ-

सय पतिकेया ज्याइवःकथं सिपुन्ही कुन्हु आनन्द-
कुटी विहारय् बूद्धपूजा व धर्मदेशना सम्पन्न जुल । उगु
इलय् धर्मदेशना यानाः भिक्षु अश्वघोषं धर्मविज्यात-प्रव्रजित
जुथे नियमय् नं च्वनेमाः । नियमय् मच्चनकि प्रव्रजित
जुयाया मू मदु । अथे हे बुद्धपूजा यानाःलि भिक्षु मैत्री
बुद्ध संघसम्मेलन याःगु, सारिपुत्र मौद्वगल्यायनपित अग्र-
श्रावक पद व्यूगु व आयु संस्कार त्यागयाःगु खं ; ह्यधना
बिज्यात । अथे हे स्वर्ब न्हाः धःपि प्रव्रजित जूवलया
अनुभव तीर्थनारायण मानन्धर, आशाभाइ व सानुराजा
शाक्यपिसं प्वंकल । न्हिनय भिक्षु कुमार काश्यप आयु-
संस्कार त्याग सन्बन्ध व भिक्षु सुशोभनं धर्मदेशना याना
बिज्यात । अन्तय भिक्षु, अनगारिका व उपासक व
उपासिकापित वय्कःपिनिपाखे भोजन प्रदान नं जुल ।

महापरित्राण

फागुन १, भोँत-

धनया सोधाः त्वाल्य विश्वशान्ति कामना यासे
लालबहादुर मानन्धर व दिलबहादुर मानन्धर प्रमुख सकल
परिवारपिनि श्रद्धाकथं भिक्षु महासंघपाखे अहोरात्र
महापरित्राण सम्पन्न जुल । शाक्यानन्द महास्थविरपाखे
पञ्चशील प्रदान जुयाःलि सुबोधानन्द महास्थविरपाखे
महापरित्राणया इतिहास प्रस्तुत जुल । केशवराज वैशं
सत्य व मैत्रीया विषय मन्तव्य प्वंका दिल । उगु अवसरय्
भिक्षु अश्वघोषं परित्राणवंगु हे सत्य व मैत्रीया फल खः
तर मैत्री व सत्य व्यवहारय् छेले फुसा जक हे शीत
परित्राणं धार्थेया प्राण प्राप्त ज्दी धर्मबिज्यात । कःहखुन्हु
दातापिनिपाखे भिक्षुसंघ, अनगारिकापि व उपासक-
उपासिकापित भोजन प्रदान तथा कल्पवृक्षदान नं जुल ।

विहारया नामकरण

फागुन ८, पांगा-

विश्वशान्ति कामनायासे कृष्णबहादुर महर्जन व
परिवारया श्रद्धाकथं भिक्षु महासंघपाखे अहोरात्र महा-
परित्राण जुल । प्रज्ञानन्द महास्थविरपाखे पञ्चशील प्रदान
जुयाःलि भिक्षु सुदर्शन व महानायक प्रज्ञानन्दपाखे
परित्राणया विषये धर्मवेशना जुल । कःहय् कुन्हु भिक्षुपित
अष्टपरिकार व अनगारिका तथा उपासकवर्गपित भोजन
प्रदान जुल । भोजनं लिपा कृष्णबहादुरं दय्कूगु विहारयात
भिक्षु महासंघपाखे 'गौतम बुद्ध' विहार धकाः नामकरण
जुल ।

गणमहाविहारय् जंको

फागुन १, येँ-

उपासक चन्जबहादुर शाक्य ७७ पौ, ७ ला, ७ फु
व ७ घी क्यंगु जंकोया दिनय् गणमहाविहारय् बौद्ध
परित्रानुसार हनेवहपित हनेगु व दीर्घजीवनयात सम्मान
याय्गु नेपाःया संस्कृति कर्णगु कुशल कार्यं सम्पन्न जुल ।
भिक्षुसंघं विशेष कथं छायापातःगु महापरित्राण मण्डपय्
विज्यानाः चन्द्रबहादुर उपासक व वस्योलया जहान
दानकुमारी शाक्यया दीर्घायु व निरोग कामना यानाः ११
पुपरित्राणसूत्र पाठ जुल । अर्वालि वस्योलया परिवार व
धर्मपातापिस वस्योलपिनि दीर्घं जीवनया सम्मान यासे
शुभेच्छा प्रकट यात । अन्तय भिक्षुसंघ व धःपित
इस्टमित्र सकसितं जलपान व भोजन पदान जुन ।

नेपालीमा बौद्ध साहित्य

आचार्य अमृतानन्द महानायक महास्यविरद्वारा सम्पादित तथा आनन्दकुटी विहार

गुठीद्वारा प्रकाशित पुस्तकहरूः-

१)	बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-१	पृ. ४९४ (अप्राप्य)	क ... ७१-
२)	ऐ. ऐ. भाग-२	पृ. ६००	क ... १५१-
३)	ऐ. ऐ. भाग-३	पृ. ९८०	क ... १९१-
४)	ऐ. गृहस्थीहरू भाग-१	पृ. ५८१ [अप्राप्य]	क ८१-
५)	ऐ. ऐ. भाग-२	पृ. ५९२	क १५१-
६)	ऐ. ऐ. भाग-३	पृ. ६२४	क ... १५१-
७)	ऐ. महिलाहरू भाग-१	पृ. ५५६ (अप्राप्य)	क ८१-
८)	ऐ. ऐ. भाग-२	पृ. ३७२	क १४१-
९)	ऐ. विमानकथा	पृ. ३८८	क ... १२१-
१०)	ऐ. प्रेतकथा	पृ. ३८२	क .. १०१-
११)	ऐ. राजपरिवा भाग-१	पृ. ६४०	क ... १०१-
१२)	ऐ. ऐ. भाग-२	पृ. ३९५	क ... १६१-
१३)	ऐ. ऐ. भाग-३	पृ. ४९६	क ... १८-
१४)	ऐ. श्रावकचरित भाग-१	पृ. ३५६ (अप्राप्य)	क ... ९१-
१५)	ऐ. ऐ. भाग-२	पृ. ४०८	क ... १७१-
१६)	ऐ. ऐ. भाग-३	पृ. ४५६	क ... २०१-
१७)	ऐ. ऐ. भाग-४	पृ. २८९	क ... १४१-
१८)	ऐ. ऐ. भाग-५	पृ. ३९०	क ... १४१-
१९)	ऐ. श्राविकाचरित भाग-१	पृ. ९९४	क ... २२१-
२०)	ऐ. ब्रह्मादि देव भाग-१	पृ. ६६८	क ... १८१-
२१)	ऐ. परिव्राजकहरू भाग-	पृ. ७७८	क ... १६१-
२२)	ऐ. जातक संग्रह भाग-१	पृ. २९६	क ... १०१-
२३)	ऐ. ऐ. भाग-२	पृ. २४०	क ... ८१-
२४)	ऐ. ऐ. भाग-३	पृ. ३६०	क ... १३१-
२५)	ऐ. ऐ. भाग-४	पृ. ३५६	क ... १२-

पुस्तक पाइने ठाउँः- आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

बुद्ध विहार, भृकुटी मण्डप, काठमाडौं ।

हेराकाजी सुजिकार, नागबँहार, ललितपुर ।

मुद्रकः- ॐ विंदिङ्ग प्रेस, ॐ बहाल, काठमाडौं, नेपाल । फोन नं २-१६०५६